

בס"ד. ש"פ שלח, מבה"ח תמוז, ה'תשכ"א

(הנחה בלתי מוגה)

שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען גו', ופירש רש"י, לך לדעתך, ומזה מובן שהיו צריכים להיות שייכים למשה, אנשים כמותו, אנשי משה². וצריך להבין, מהו הענין שהמרגלים היו צריכים להיות שייכים למשה. גם צריך להבין³ מ"ש ויתורו, דלכאורה הול"ל וירגלו, ומהו הלשון ויתורו. ובמדרש רבה שה"ש בתחילתו⁴, עה"פ ונתתי את לבי לדרוש ולתור בחכמה, איתא, מהו ולתור, להעשות תייר בחכמה, הה"ד ויתורו את ארץ כנען (והיינו שמפרש ויתורו מלשון תייר, כדאיתא בגמרא⁵ תייר ההולך לפניהם, ופרש"י מראה להם דרך). ד"א לדרוש ולתור לתור ולהותיר (להוסיף). ונמצא, שיש ג' פירושים בתיבת ויתורו, לרגל, להורות דרך, ולפעול יתרון. ולפי פירוש הג', ענין ויתורו את ארץ כנען הוא שהמרגלים הוצרכו לפעול יתרון בארץ כנען, וע"ד מ"ש ויתרון ארץ בכל היא, שצריך לפעול יתרון בבחי' ארץ. ויתרון זה שבארץ נעשה ע"י עבודת הבירורים. וע"ד מ"ש⁸ יתרון לחכמה מן הסכלות, דיתרון החכמה הוא ע"י בירור הסכלות דוקא, וכמ"ש⁹ גבי שלמה, ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם, והיינו שמבירור חכמת בני קדם נעשה יתרון חכמת שלמה, שזהו ע"י בירור הסכלות דוקא, כדאיתא בזהר¹⁰ שאין הכוונה לסכלות ושטות כפשוטם, כי אם לענין החכמה דלעו"ז, שנקראת ג"כ בשם סכלות, הנה ע"י בירור החכמה דלעו"ז נעשה יתרון החכמה כיתרון האור מן החושך. וזהו ג"כ ביאור המאמר¹¹ מאן מנכון די חשוכא מהפכן לנהורא וטעמין מרירו למיתקא, שדוקא ע"י בירור החושך מגיעים ליתרון האור, שזוהי מדריגת בני עלי' שהם מועטים¹².

(7) שם ה, ח. ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר
האמצעי קטט, ד. סה"מ תר"ל ס"ע יט ואילך.
פר"ת ע' קמ ואילך.
(8) שם ב, יג.
(9) מלכים-א ה, י.
(10) ח"ג מז, ב. וראה סה"מ תש"ט ס"ע
52 (השני).
(11) זח"א ד, א. תניא פ"י (טו, א ואילך).
(12) סוכה מה, ב. תניא שם.

(1) פרשתנו (שלח) יג, ב.
(2) ראה מכילתא בשלח יז, ט. סה"מ תש"ט
ע' 51 (השני).
(3) בהבא לקמן — ראה גם ריש וסוף ד"ה
שלח לך תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע'
איכט. שם ע' א'לה ואילך).
(4) פ"א, ז.
(5) קהלת א, יג.
(6) ב"ק קטז, ב.

ב) **וביאור** ענין מעלת הבירורים¹³, יובן עד"מ מאדם התחתון, שנקרא אדם ע"ש אדמה לעליון¹⁴, שחיות האדם להיות חיבור הנשמה בגוף הוא ע"י האכילה, שהו"ע הבירור, שהרי המאכל מתברר באצטומכא, והפסולת נדחה לחוץ, והמובחר שבו נעשה דם ועולה לכבד, שכולו דם, והמובחר יותר עולה ונכלל בלב, שבו משכן הרוח חיים הנמשך מן המוח אל הלב, ואחיזתו הוא בהדם, כמ"ש¹⁵ כי הדם הוא הנפש, ונמצא, שע"י האכילה שהו"ע הבירור, שהפסולת נדחה לחוץ והמובחר עולה עד ללב, נעשה המשכת החיות וחיבור הנפש בגוף. והנה, כמו שהוא בגשמיות, כן הוא גם בעבודה הרוחנית שבאדם, שההמשכה היא ע"י עבודת התפלה, שהו"ע הבירור והמלחמה, כמאמר¹⁶ נהמא אפום חרבא ליכול, והמלחמה היא בשעת התפלה, שלכן נקראת ג"כ בשם אכילה, כמ"ש¹⁷ אכלתי יערי עם דבשי, יערי קאי על המלאכים, וכמ"ש¹⁸ אז ירננו כל עצי יער, והו"ע ההתבוננות שבתחלת ברכות ק"ש בענין ביטול המלאכים לאלקות, והיינו, שגם המלאכים היותר נעלים שהם השרפים שמעמדם בעולם הבריאה, הנה מצד השגתם שמשגיגים הפלות אלקות הרי הם מתבטלים מציאותם, והביטול הוא בכל עצם מציאותם, עד שנשרפים לגמרי בהשגתם, שלכן נקראים בשם שרפים¹⁹. והתבוננות זו בביטול המלאכים שרפים ואופנים כו', פועלת גם בנה"ב, שגם הוא יהי בטל לאלקות. ועד"מ במלך בו"ד, שגם איש המוני שלהיותו פשוט ביותר אינו שייך ששיג גדולת המלך ויתפעל מזה (עס זאל אים דערנעמען) לפי שאין לו שום מושג כלל בגדולת המלך, מ"מ, כאשר רואה איך ששרים רבים ונכבדים משתחווים ובטלים להמלך²⁰, הנה הא גופא שרואה את ביטול השרים כו', הרי זה פועל ביטול גם באיש ההמוני. ועד"ז גם בנה"ב, שהגם שמצד עצמו אין לו מושג באלקות כלל, מ"מ, ע"י שמתבונן ומשיג את ביטול המלאכים, הרי זה פועל גם עליו. ולבד זאת, הרי ידוע ששרש נה"ב הוא משמרי האופנים, ולכן כשמשיג איך ששרשו בטל, הרי זה פועל ביטול גם בו, ואדרבה, ידיעה זו שהמלאכים הם שרש נה"ב, פועלת חיזוק יותר בהביטול דנה"ב כו'.

16) זח"ג קפח, ב.

17) שה"ש ה, א.

18) תהלים צו, יב. ראה ביאורה"ז אמור להצ"צ ח"א ע' שפא.

19) ראה לקו"ת נשא כח, ד.

20) ראה גם תניא פמ"ב בהגהה (סא, א).

13) בהבא לקמן — ראה המשך תער"ב

שם ע' אילו ואילך.

14) ספר עשרה מאמרות (להרמ"ע

מפאנו) מאמר אמ כל חי ח"ב סל"ג. של"ה ג,

א, כ, ב. שא, ב. ועוד.

15) ראה יב, כג.

ועבודה זו נקרא בשם אכילה, אכלתי יערי, לפי שהפעולה הנפעלת מההתבוננות היא מעין ודוגמת ההתבוננות עצמה, וכנ"ל שנעשה ביטול גם בנה"ב, ולכן נקרא בשם אכילה, שענינה הוא שהמאכל נעשה דם ובשר כבשרו. ומ"ש אכלתי יערי עם דבשי, הנה דבשי הו"ע עריבות ותענוג, וקאי על הביטול דנה"א, שביטול זה אינו בדרך אתכפיא, אלא באופן שמשיג אלקות ומתענג בזה. וכאשר נה"א מסביר לנה"ב שיבין גם בשכלו האנושי את העילוי דאלקות, אזי נעשה גם בנה"ב מתיקות ותענוג כו'. ולפנ"ז כתיב¹⁷ אריתי מורי, מורי הוא לשון מרירות, והוא מה שאמרו רז"ל²¹ אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, שההכנה לתפלה הו"ע המרירות והשפלות, שע"ז מתבטלים כל הענינים הבלתי רצויים והמונעים לעבודת התפלה, ולאחרי הכנה זו צ"ל ההתבוננות דתפלה, שהו"ע אכלתי יערי עם דבשי. ונמצא, שכללות עבודת התפלה הו"ע הברור דוגמת האכילה, וכמשנת"ל שאכילה הו"ע הברור, שהפסולת נדחה לחוץ והמובחר עולה ללב כו', וכמו"כ גם בעבודת התפלה, שהפסולת שהם הדברים הבלתי רצויים נדחה לחוץ ע"י הכובד ראש שקודם התפלה, והמובחר נכלל ועולה בעבודת התפלה.

וכמו שהוא באדם, עד"ז הוא גם בענין העולמות, שבששת ימי החול נמצאים עולמות ב"ע במעמד ומצב של ירידה, שיש בהם תערובות טוב ורע כו', ואח"כ בשבת כתיב²² ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, שכל העולמות עולים ונכללים באצילות, שזהו שבקבלת שבת אומרים ג"פ הבו לה'²³, שהו"ע העלי' דג' עולמות ב"ע, ואח"כ אומרים השתחוו לה' בהדרת קודש²⁴, שהו"ע ההשתחוואה והביטול במציאות בעלייתם באצילות. וכמו שהוא בענין העולמות, כן הוא גם בספירת המלכות דאצילות, שבששת ימי החול היא יורדת לבי"ע, רגלי' יורדות מות²⁵, כדי לברר בירורים, שזהו מ"ש²⁶ ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה, ואח"כ בשבת הרי היא עולה באצילות.

והנה ע"י הברור והעלי' נעשה המשכת התענוג למעלה, ולא עוד אלא שהתענוג שנמשך מצד עבודת הברורים הוא תענוג עליון יותר מהתענוג שמצד גמר ההתהוות, שעז"נ²⁷ וירא אלקים את כל אשר עשה

(25) משלי ה, ה.
(26) שם לא, טו.
(27) בראשית א, לא.

(21) ברכות רפ"ה.
(22) בראשית ב, א.
(23) תהלים צז, ז"ח.
(24) שם, ט.

והנה טוב מאד, שהו"ע התענוג שמצד גמר ההתהוות, ומ"מ, התענוג שמצד עבודת הבירורים הוא תענוג נעלה יותר.

ג) וביאור הענין, דהנה התענוג מתפשט בכל הכחות, ומצד התפשטות התענוג בהכחות, נעשית הגדלת והתרחבות הכחות. וכמו בכח השכל, כמארז"ל²⁸ לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ, שחפץ הו"ע התענוג, הנה כאשר יש לו תענוג בהשכל, אזי יהי גילוי השכל בתוקף יותר ובהצלחה. וכן הוא גם במדות, שהגם שיש מציאות להמדות מצד עצמם, גם בלי תענוג, מ"מ, גם בהם יש התפשטות התענוג, וכפי שמצינו גבי אברהם אבינו שהי' איש חסד, וכאשר לא הי' למי להשפיע, הצטער על זה²⁹, שלכן הראה לו הקב"ה שלשה מלאכים בדמות אנשים³⁰, דלכאורה אינו מובן, הרי כל ענין המדות הוא רק בשביל הזולת, וא"כ הי' צ"ל באופן שכאשר יש למי להשפיע אז ישפיע, וכשאינן למי להשפיע, לא ישפיע, ולמה יצטער כאשר אין לו למי להשפיע. אך הענין הוא, שזהו לפי שיש הארת התענוג בהמדות, וכאשר אי אפשר שתהי' התפשטות המדה, אזי אי אפשר להיות התפשטות התענוג, ולכן יצטער על זה, שהצער הוא היפך התענוג. וכמו שהוא באיש החסד, כן הוא גם באיש אכזרי רח"ל, שהגם שפעולת המדה היא רק כשישנו זולת, מ"מ מתפשט התענוג בזה, ולכן הנה לא זו בלבד שכאשר מתאכזר ומציר לזולתו יש לו תענוג, אלא גם כאשר אינו יכול להציר ולהעיק, הרי הוא בצער מזה, ומחפש כמה דרכים איך יכול להעיק לזולתו³¹. והדוגמא מזה³² היא בבני אלקים³³, שענינם הוא להרע, ולכן משטינים ומקטרגים כו' בכדי שיוכלו אח"כ להרע כו'. וכמו שהוא בהמדות, כן הוא גם בכל הכחות, שבכולם יש התפשטות התענוג, ועד שגם בכח המעשה, שהוא כח היותר תחתון, יש בו התפשטות התענוג, וכדאיתא בגמרא³⁴ אוכלשי דמחוזא אי לא עבדי חלשי, אוכלשי הם נושאי משאות (כפירוש רש"י³⁵) או חופרי אדמה (כפירוש הרמב"ם³⁶), דלבי' הפירושים הרי עבודתם היתה בכח המעשה לבד שהוא כח היותר תחתון, וכידוע שכח המעשה הוא כח נפרד, מ"מ, גם בו יש התפשטות התענוג, שלכן (אי לא עבדי) חלשי, שהוא מצד הצער, היפך התענוג.

28) ע"ז יט, א. וש"נ.
 29) פרש"י וירא יח, א (ד"ה כחם היום).
 30) וירא שם, ב ואילך ובפרש"י. וש"נ.
 31) ראה גם סה"מ תרפ"ט ע' 27 ואילך.
 32) ע"מ ע"ז 92 ואילך. וש"נ.
 33) ב"מ עז, א.
 34) ב"מ שם.
 35) ראה סה"מ תרפ"ט שם ע' 29 ואילך.
 36) הלי' שכירות פ"ט ה"ז.

אמנם מה שמתפשט בכל הכחות הוא רק הארת התענוג בלבד, ודוגמתו למעלה הוא מ"ש וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, שהו"ע התפשטות התענוג בלבד, אבל התענוג שמצד ענין הבריורים הוא עצם התענוג. דהנה, התענוג שמתפשט בכל הכחות הוא רק הארה לבד, ולכן אנו רואים שיש בו התחלקות, שאינו דומה התפשטות התענוג בחכמה להתפשטות התענוג שבכינה, ומכש"כ להתענוג שבכח המעשה, וטעם הדבר הוא לפי שהוא הארה בלבד, ומתלבש בהכחות, ולכן בא בהתחלקות לפי אופן מהותם. והדוגמא מזה יובן למעלה בענין המשכת התענוג שבעולמות, דאף שהמשכת התענוג היא למעלה מחיות העולמות עצמם, שהרי החיות הוא מה שמוכרח, והעונג הוא השפעה יתירה, וכידוע פי' הטור³⁷ בברכת בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת להחיות בהם כו', שחסרונן היינו כל מה שהם חסרים (בלא זה), ולהחיות בהם היינו כל שאר הדברים שאינן אלא להתענג בהן, וא"כ, חיות הוא מילוי החסרון בלבד, שזהו חיות העולמות שבהגבלה, והעונג הו"ע השפעה יתירה שפועלת התרחבות (וע"ד שנת"ל באדם שהתענוג פועל התרחבות הכחות), והו"ע העשירות, ולא מילוי החסרון בלבד, ומ"מ הרי זה רק הארת התענוג בלבד, ולכן אינו דומה כמו שהוא בחכמה לכמו שהוא בכינה כו' כנ"ל. אמנם התענוג שמצד עבודת הבריורים הו"ע עצם התענוג. וזהו גם מ"ש בפתח אליהו³⁸ ואיהו שקיו דאילנא כו' כמיא דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו, ואח"כ כופל ואומר דאשקי לאילנא בההוא נביעו וההוא נביעו כו' חיים לגופא, שהם ב' בחי' הנ"ל, דענין חיים לגופא הוא ע"ד ענין להחיות (שבברכת בורא נפשות), שהו"ע המשכת התענוג, שזוהי הארה בלבד שמוגבלת לפי ערך העולמות כנ"ל, ומ"ש ואיהו שקיו דאילנא כו' הו"ע המשכת עצם התענוג שאין בו הגבלות כלל. וענין זה נמשך ע"י הקו, והיינו, דעם היות שהקו מסתיים באצילות, הרי הקו יש בו גם בחי' פנימיות הקו, ומצד הפנימיות הוא בלי גבול, ובו נמשך עצם התענוג.

ד) והנה המשכת עצם התענוג הוא בבחי' המלכות, דכשם שבענין ההתהוות הרי ידוע³⁹ שההתהוות היא בכח העצמות שהוא לבדו בכחו ויכלתו להוות יש מאין ואפס המוחלט, וכח העצמות שבהתהוות הוא בבחי' המלכות, הנה כמו"כ הוא גם בענין המשכת עצם

(38) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(39) תניא אגה"ק סימן כ.

(37) או"ח סר"ז. וראה לקו"ת בשלח א, ג.

ובכ"מ.

התענוג, שנמשך בבחי' המלכות דוקא. וטעם הדבר, לפי שנעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן⁴⁰, שהתחילה מאיר בסוף דוקא יותר מבראש המתפשט, דראש המתפשט הוא בחי' חכמה, ואין בו המשכת התענוג כמו במלכות. והגם שהחכמה היא בחי' ראשית, והתפשטות התענוג בחכמה הוא יותר מבשאר הכחות כנ"ל, הנה זהו דוקא בבחי' התפשטות התענוג שהוא הארה בלבד, אבל עצם התענוג הוא במלכות דוקא. והמשכת עצם התענוג במלכות הוא מצד ענין הבריורים.

וביאור הענין, דהנה אמרו רז"ל⁴¹ איני יודע באיזה מהם חפץ, אם במעשיהם של צדיקים או במעשיהם של רשעים, כיון דכתיב וירא אלקים את האור כי טוב⁴², הוי שחפץ במעשיהם של צדיקים. והיינו, שמצד הרצון אי אפשר לידע באיזה מהם חפץ, ורק מצד התענוג, עצם התענוג, המאיר בהרצון, מזה אנו יודעים שחפץ במעשיהם של צדיקים. והיינו שדוקא מצד עצם התענוג נעשה הבריור בין טוב לרע כו'. ואין זה בסתירה למ"ש במ"א⁴³ שהתהוות הקליפות היא מהעדר הרצון (שמזה מובן שגם ברצון ישנו הבריור כו'), כי הכוונה בזה לבחי' פנימיות הרצון, שלכן נאמר בזה הלשון דין הניין לי' ודין לא הניין לי'⁴⁴, דענין ההנאה הוא בחי' פנימיות הרצון, בחי' התענוג המאיר בהרצון. אבל בחיצוניות הרצון הכל שוה כו'.

וזהו גם מה שידוע שענין הבריורים הוא בבחי' חכמה סתימאה, לפי שבחכמה סתימאה מאיר בחי' גבורה דעתיק, וידוע שגבורה דעתיק הוא בחי' עצמות עתיק, עצם התענוג (משא"כ חסד דעתיק שהוא גילוי הארה בלבד), ובנפש האדם הוא בחי' עצם הנפש ממש, וכיון שבחי' גבורה דעתיק מאירה בבחי' חכמה סתימאה, לכן דוקא בבחינה זו הו"ע הבריורים, שעיי"ז מתגלה בחי' עצמות התענוג, שהוא בחי' טלא דבדולחא שעתיד להחיות בו המתים⁴⁵, שהניצוצות שנפלו למטה בדברים הגשמיים הם בבחי' מתים, דמאן דנפל מדרגי' אקרי מית⁴⁶, ובריור הניצוצות הוא מצד בחי' טלא דבדולחא. וזהו מ"ש ויתרון ארץ בכל היא,

(40) ספר יצירה פ"א מ"ז.
 (41) ב"ר פ"ב, ה. פ"ג, ח.
 (42) בראשית א, ד.
 (43) ראה ספר השיחות תורת שלום ע' 134. ועוד.
 (44) ב"ר פ"ג, ז. פ"ט, ב. קה"ר פ"ג, יא.
 (א). ילקוט שמעוני קהלת רמז תתקסח.
 (45) ראה זהר ח"ג (אד"ר) קכח, ב. קלה, ב. ועוד.
 (46) כ"ה בלקו"ת חוקת נו, סע"ד ואילך.
 ובוהר ח"ג שם (קלה, ב), עץ חיים שער שבה"כ פ"ב — בשינוי לשון.

דארץ היא בחי' המלכות שרגלי' יורדות מות לברר בירורים בבי"ע, וכמו"כ גם בנה"א שיורדת למטה בגוף ונה"ב, שאינה דומה לבחי' הנשמה כמו שהיא למעלה, ואז שייך בה ענין הבירור מצד ההתלבשות בגוף ונה"ב, ובפרט בהניצוץ האלקי המחי' את הדברים הגשמיים שהוא בבחי' גלות כו', שכל זה הוא מצד ירידת המלכות. אך מצד הבירורים שבבחי' המלכות נעשה בה יתרון, שעולה למעלה יותר מבחי' החכמה, כנ"ל. וזהו ג"כ ביאור המאמר⁴⁷ שחכמה סתימאה שקיט ואשתכך כחמר טב דשקיט ושכיך על דורדיא כו', היינו, שעי"ז שיתיב על דורדיא, שהו"ע בירור הפסולת, הנה עי"ז דוקא שקיט ושכיך כו', שנעשה גילוי עצם התענוג.

אמנם בכדי שיוכל להיות בירור הניצוצות ועשייתם לקדושה בדרך העלאה מלמטה למעלה צריך להיות תחילה המשכה מלמעלה למטה, והמשכה זו היא נתינת כח על העבודה מלמטלמ"ע. וזהו הטעם שאומרים בקבלת שבת לכה דודי לקראת כלה, דאף שמעלי שבתא הוא ענין העילוי מלמטלמ"ע (וכמשנת"ל דבששת ימי החול רגלי' יורדות כו', ובשבת היא העלי' למעלה), מ"מ אומרים אז לכה דודי לקראת כלה, שהו"ע המשכה מלמעלמ"ט, שזוהי הנתינת כח על העלי' מלמטלמ"ע⁴⁸.

(ה) **וזהו** ענין שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען. דהנה, כללות הכניסה לארץ ישראל הו"ע עבודת הבירורים⁴⁹, והיינו, שבהיותם במדבר לא היו שייכים כ"כ לגשמיות, ובכניסתם לא"י הנה תנא סידורא דפת נקט⁵⁰ החורש והזורע כו', שהו"ע עבודת הבירורים. ועי"ז מגיעים למעלה יותר, והיינו, דאף שבגילוי הרי זו ירידה להתלבש בדברים הגשמיים כו', מ"מ, הנה דוקא עי"ז נעשה יתרון יותר, וכנ"ל שענין הבירורים הוא מצד בחי' גבורות דעתיק, שהוא בחי' עצמות עתיק. וזהו ענין ויתורו, מלשון וירגלו, שהו"ע עבודת הבירורים, ועי"ז נעשה יתורו מלשון יתרון, שהו"ע היתרון שנמשך ע"י הבירורים כנ"ל. וכיון שענין הבירורים הוא מצד בחי' החכמה, דבחכמה אתברירוי⁵¹, לכן שלח משה את המרגלים לדעתו, היינו, שהמרגלים היו שייכים למשה, לפי

49) ראה לקו"ת ריש פרשתנו (שלח) לו, ג ואילך. לו, ב ואילך. ובכ"מ.

50) שבת עד, ב.

51) תניא אגה"ק סכ"ח (קמח, א) בשם הזהר — ראה זח"ב (היכלות) רנד, סע"ב.

47) זח"ג קכח, ב (באדר"ר). וראה ביאורו"ז לאדמו"ר האמצעי פח, ד ואילך.

48) ראה סד"ה שלח הנ"ל (המשך תער"ב שם ע' א"ל). וראה גם ד"ה זה תשי"א ספ"ג ואילך (תו"מ ח"ג ע' 169 ואילך).

שמשה הוא בחי' החכמה, ובחכמה אתברירו. וע"פ משנת"ל שבכדי שיוכל להיות הבירור בדרך מלמטלמ"ע צ"ל תחילה המשכה מלמעלמ"ט שהוא הנתינת כח על הבירור כנ"ל, הנה זהו פירוש ויתורו מלשון תייר שמראה הדרך, שגם ענין זה קיבלו ממשה שעבודתו היתה בדרך מלמעלמ"ט, בבחי' ראי' (כמבואר בלקו"ת פרשת ואתחנן⁵²), ומצד זה שהמרגלים הלכו לדעתו של משה, לכן היו יכולים להורות דרך, שהו"ע ההמשכה מלמעלמ"ט. אך התכלית הוא פירוש הא', ויתורו מלשון וירגלו, שהו"ע עבודת הבירורים, שעיי"ז נעשה פירוש הג', ויתורו מלשון להותיר, לפעול יתרון, וכנ"ל בענין ויתרון ארץ בכל היא.

